

Подорож у Росію та Санкт-Петербург

Посеред зими я покинув свій дім, щоб здійснити подорож до Росії. Я цілком слушно вважав, що мороз та сніг допоможуть вельмишановним урядам цих країн, через які проїжджав, у їх щоденній турботі про своїх громадян, бо без додаткових витрат значно покращать стан доріг у північних регіонах Німеччини, Польщі, Курляндії¹ та Ліфляндії², котрі, за описами всіх мандрівників, перебувають у ще жалюгіднішому стані, аніж шляхи, що ведуть до храму чеснот.

У подорож я вирушив верхи, бо це найзручніший спосіб для мандрівок, якщо, звичайно, вершник та кінь почувуються якнайкраще. У такий спосіб зводиться нанівець мати affaire d'honneur³ з яким-небудь напрочуд люб'язним німецьким поштмайстром або ж плентатися ледь не в кожному корчму з її вічно спраглим поштарем. Я вдягнувся досить легко, про що почав жалкувати, коли чимраз далі й далі рухався в напрямку північного сходу.

Ви собі лише уявіть, як почувався в таку погану погоду, в таких суворих кліматичних умовах старий бідолаха, що напівнагим безпомічно лежав та трусився на пустинному сільському майдані десь у Польщі.

¹ Історична область на заході Латвії.

² Назва Латвії у складі Російської імперії до жовтневого перевороту 1917 р.

³ Дуель (франц.).

Мені від усього серця стало шкода сердегу. І хоча в самого зуб на зуб не попадав, усе ж накинув на нього свого плаща. Раптом з небес пролунав голос, який вихваляв цей вияв любові до ближнього: «Нехай мене, мій сину, дідько вхопить, але доброта твоя не залишиться без винагороди».

Я поклався на божественну волю та й поїхав далі, аж поки не спочило. Ніде — ані блисне: ні села, ні постійного двору, нікогісінько не чувати і нічого не видно. Усе було вкрито снігом, тож не знав куди їхати і куди йти.

Утомлений від поїздки верхи, я нарешті зліз з коня і прив'язав його до якогось дерев'яного гостряка, що стирчав зі снігу. Щоб убезпечитися в разі усіляких неприємних несподіванок, узяв мої пістолі і, тримаючи їх під рукою, влігся у сніг неподалік. Я заснув так солодко й міцно, що не розплющив очей, поки не настав ясний день.

Яким же було моє здивування, коли, прокинувшись, виявив, що лежу якраз серед села на церковному подвір'ї! Однак ніде не міг уздріти свого коня. Та ось чую звідкілясь понаді мною іржання. Коли ж підвів голову та подивився в тому напрямку, то виявилось, що мій кінь теліпається прив'язаним на флюгері у вигляді півня на одній із церковних веж. Я відразу зрозумів, що тут трапилося. Уночі село повністю замела хуртовина. А потім, коли погода різко змінилася та потепліло, я м'яко опускався разом зі снігом все нижче і нижче, аж поки той зовсім не розтанув.

O. Henrich

Довго не роздумуючи, я взяв один із моїх пістолів та вистрелив у недоуздок¹ і, повернувши собі таким способом коня, продовжив мандрівку верхи.

Після цього обійшлося без пригод, аж поки не доїхав до Росії, бо там не прийнято подорожувати зимою верхи. Моєю максимою² завжди було дотримуватися звичаїв країни перебування, якщо, звісно, мав про них зелене поняття. Отож я придбав маленькі сани, якраз для одного коня, і з радістю вирушив у Санкт-Петербург.

Зараз уже точно не можу назвати вам місце окаянства: чи це в Естонії, чи в Іжорії³, принаймні — в якомусь жахливому лісі. Так ось: мені аж погано стало, коли побачив страшного вовка, котрий з усіх сил зголоднілого за зиму хижака кинувся мені вслід. Досить швидко звір почав мене наздоганяти, і відірватися він нього було просто неможливо. Я цілком машинально впав ниць у санки і дозволив коневі рятувати нас обох на власний розсуд. Сталося те, про що підозрював, але й надіятися навіть не міг: вовка не зацікавила така дріб'язкова здобич, як ото я. Ні, він просто перестрибнув через мене і люто накинувся на коня, розірвав і водномить проковтнув задню частину бідолашної тварини, яка від болю та жаху продовжувала мчати

¹ Вуздечка без вудил.

² Правило, основний принцип, яким керується людина у своїх діях та вчинках (*книжн.*).

³ Іжорія, або Інгерманландія — етнокультурний та історичний регіон, розташований на берегах Неви, обмежений Фінською затокою, річкою Нарвою, Чудським озером на заході і Ладозьким озером з прилеглими до нього рівнинами на сході.

і навіть пришвидшилась. Таким чином уникнувши смерті, бо лежав унизу, я обережно підвів голову і з жахом помітив, що вовчисько продовжує жерти коня. Проте коли він добрався вже до середини, я не дав йому слабинки і відразу почав щосили лупити зверху батогом.

Така несподівана атака на звіра, який знаходився всередині коня, як у футлярі, особливої шкоди йому не завдала, тож він продовжив свій рух уперед і трапезу водночас. Залишки мертвого жеребця впали додолу і... ви лише погляньте: тепер в упряжці замість гривастого опинився вовк. Я не припиняв шмагати батогом, отож ми живі та здорові галопом влетіли у Санкт-Петербурґ, неабияк дивуючи перехожих.

Не буду вам, панове, набридати балаканиною про місцезнаходження, мистецькі витвори, наукові заклади та інші цікавинки тієї величної столиці Росії.

А тим більше не буду оповідати про інтриги при імператорському дворі чи про веселі пригоди у петербурзькому вищому світі, де господиня дому в будь-який час зустрічає гостя чаркою горілки та палким поцілунком. Я зверну вашу увагу на речі більш значні та благородні, маючи, власне, на увазі коней та собак, великим любителем яких я завжди був і залишаюся дотепер. Також хочу згадати про лисиць, вовків та ведмедів, котрих, як і іншої дичини, в Росії водиться у незліченній кількості, більше, ніж деінде на землі. Ну й нарешті розповім про такі забави, лицарські звитяги і славні вчинки, котрі дворянинові пасують більше, ніж запліснявілі крихти латині та давньо-

грецької чи все разом узятє напахченє шмаття або викрутаси французьких естетів і перукарів.

Оскільки моє влаштування на військову службу трошки затягнулося, то мав кілька місяців вільного часу та повної свободи дій. От і проводив своє дозвілля, тринькаючи грошики в найблагородніший спосіб: деякі ночі просиджував за картярським столом, а деякі — з келихом у руці.

Сильні холоди та вкорінені звичаї Росії відвели (серед інших суспільних розваг) пляшці визначне, набагато почесніше місце, ніж у нас, у вічно тверезій Німеччині. Часто-густо тут зустрічалися люди, котрі у справі хильнути були справжнісінькими віртуозами. Проте всі вони у порівнянні з сивовусим та червонолицим генералом, який сїдав попоїсти з нами за спільний стіл, видавалися жалюгідними дилетантами. Цей шановний добродій, уже похилого віку, в якомусь бою з турками втратив верхню частину черепа. Тому, як тільки-но за стіл сїдав новенький, він кожного разу ввічливо та простодушно вибачався перед ним, що сидить у головному уборі. Отож, старий вояка мав за звичку спорожнити під час їжі декілька пляшечок коньяку, після них, як закон, на завершення пригощався флягою араку¹ або ж, залежно від обставин, міг раз другий і да саро². Так-от — після цього навіть не було видно, що він під мухою. Ви собі такого уявити не можете! Нічого дивного, панове, я теж такого дива ніяк пояснити не міг, аж поки зовсім несподівано не натрапив на розгадку.

¹ Поширений на сході міцний спиртний напій, що виготовляється із соку пальми, рису, ячменю, пшениці та ін.

² Розпочинати знову (*франц.*).

Генерал час від часу злегка піднімав свого капелюха. Я досить часто бачив, як він це робив, і не дуже зважав: нічого ж дивного у тому немає, що старому раз у раз стає душно і він себе охолоджує. Та якогось вечора я нарешті придивився, що разом з капелюхом він піднімає і срібну пластинку, прикріплену до нього. Ту саму пластинку, яка замінювала йому частину втраченого черепа. Отже, під час таких маніпуляцій з-під неї одразу виривався у вигляді ледь помітної хмарки весь спиртний дух алкогольних напоїв, що їх генерал випив. Ось так знайшлася відгадка.

Я розповів про це кільком своїм хорошим друзям і, оскільки якраз настав вечір, то зголосився довести свою правоту дослідом. Я взяв люльку та став позаду генерала і, коли той підняв свого капелюха, підпалив випари, що здіймалися. За секунду ми стали свідками як несподіваного, так і красивого явища. Стовп пари на голові нашого знайомого перетворився у стовп вогню, а та частина спиртового духу, котра залишилася поміж його волоссям та капелюхом, утворила гарний, блакитного кольору німб, набагато пишніший, ніж у якогось знаменитого святого.

Мій експеримент не залишився для генерала непоміченим, проте він зовсім не розсердився. Навпаки — йому сподобалося, і старий часто дозволяв повторювати такі підпали, бо вони надавали йому величного вигляду.

Зміст

Подорож у Росію та Санкт-Петербург.....	3
Мисливські оповідки.....	10
Про собак та коней барона фон Мюнхгавзена.....	23
Пригоди барона фон Мюнхгавзена, яких він зазнав, воюючи з турками.....	29
Пригоди барона фон Мюнхгавзена під час його перебування в турецькому полоні. Повернення додому.....	41
Перша морська пригода.....	50
Друга морська пригода.....	59
Третя морська пригода.....	62
Четверта морська пригода.....	64
П'ята морська пригода.....	67
Шоста морська пригода.....	73
Сьома морська пригода разом з цілком достовірною історією життя одного з його знайомих, який починає оповідати після того, як барон пішов.....	80
Барон фон Мюнхгавзен продовжує свою оповідь.....	85
Восьма морська пригода.....	104
Дев'ята морська пригода.....	109
Десята морська пригода. Друга подорож на Місяць.....	112
Подорож навколо світу та інші дивовижні пригоди.....	117
Жив-був собі... Мюнхгавзен. <i>Післямова</i>	131